

ข่าวสิ่งแวดล้อม: เสวนาวิชาการเรื่อง “นโยบายสิ่งแวดล้อมกับการเมืองไทย: เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ณัฐพงศ์ ตันติวิวัฒน์พันธ์, ปกฉัตร ชูติวิศุทธิ์, ศีลาวุธ ดำรงศิริ

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอ้างอิง: ณัฐพงศ์ ตันติวิวัฒน์พันธ์, ปกฉัตร ชูติวิศุทธิ์, ศีลาวุธ ดำรงศิริ. (2562). เสวนาวิชาการเรื่อง “นโยบายสิ่งแวดล้อมกับการเมืองไทย เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 23 (ฉบับที่ 2).

การเสวนาวิชาการเรื่อง “นโยบายสิ่งแวดล้อมกับการเมืองไทย: เป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” จัดขึ้นโดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันศุกร์ที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2562 เวลา 13:00-16:30 ณ ห้องประชุม 801 ชั้น 8 อาคารเฉลิมราชกุมารี 60 พรรษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีผู้แทนจากพรรคการเมือง 3 พรรค ได้แก่ คุณศิริภา อินทวิเชียร (พรรคประชาธิปัตย์) ร.ต.อ.วัฒน์รักษ์ สุรนาทยุทธ์ (พรรคเพื่อไทย) และ คุณนิติพล ผิวเหมาะ (พรรคอนาคตใหม่) ร่วมด้วย ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ สุทธิรัตน์ (ผู้อำนวยการสถาบันฯ) เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทรา ทองคำเภา (รองผู้อำนวยการสถาบันฯ) เป็นผู้รับผิดชอบจัดโครงการเสวนา และ ดร.บัวหลวง ฝ่ายเยื่อ ทำหน้าที่พิธีกร ซึ่งการดำเนินรายการ ประเด็นการเสวนา และนโยบายที่นำเสนอในการเสวนา ได้แก่

การกล่าวเปิดงาน โดย ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต เอื้ออาภรณ์

- ปัจจุบันภาคประชาชนมีความสนใจด้านนโยบายของพรรคการเมืองมากขึ้น และเรื่องสิ่งแวดล้อมก็เป็นหนึ่งในประเด็นที่ได้รับความสนใจและเป็นเรื่องใกล้ตัว สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์คุณภาพอากาศตกต่ำที่เกิดขึ้นเมื่อต้นปี 2562 ซึ่งเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ทำให้ลมไม่หมุนเวียน ทำให้ฝุ่นขนาดเล็กมากๆ ที่รู้จักกันในนาม PM2.5 สูงเกินมาตรฐานหลายวัน จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในเมืองหลวง ทำให้เกิดความตระหนักถึงคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เล็งเห็นว่าปัญหาสภาพแวดล้อมไม่สามารถที่จะแก้ไขได้โดยมิติทางการวิจัยเพียงมิติเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน นั้นรวมไปถึงภาคการเมืองและการปกครอง ซึ่งจะเป็นกระบอกเสียงของประชาชนในการขับเคลื่อนประเทศไปในทิศทางที่

ยั่งยืน และหวังว่าการเสวนาที่จัดขึ้นในครั้งนี้โดยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นตัวกลางจะช่วยขยายความรู้ความเข้าใจ และจุดประกายนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนและตัวแทนคนรุ่นใหม่ของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึงนี้

อภิปรายนำ หัวข้อ: นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดย ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการเสวนาครั้งนี้ได้รับเกียรติจาก ดร.บัณฑิต มาเป็นผู้บรรยายและร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ โดย ดร.บัณฑิต ได้ให้ข้อคิดมากมายเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม และการขับเคลื่อนสู่ SDGs (Sustainable Development Goals) หรือเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมาย โดยเรื่องที่ ดร.บัณฑิต ได้นำบรรยาย มีดังนี้

- ดร.บัณฑิต ได้นำเสนอประเด็นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการพัฒนาร่วมกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและ SDGs ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมใน “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” 2) สามัญทัศน์หลักเรื่องสิ่งแวดล้อมของไทย และ 3) สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน และกระบวนการนโยบายสาธารณะ
- 1) สิ่งแวดล้อมใน “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน”
 - จาก 17 เป้าหมายของ SDGs เราสามารถแบ่งเป้าหมายเหล่านี้ออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบไปด้วย People (กลุ่มด้านสังคม/ความเป็นอยู่) Prosperity (กลุ่มด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง) Planet (กลุ่มด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) Peace (กลุ่มด้านสันติภาพ) และ Partnership (กลุ่มหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา) ซึ่งจะเทียบเคียงได้กับองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การปรับสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน จำเป็นที่จะต้องมีการมีเรื่องสันติภาพและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเช่นกัน นั่นเป็นเหตุผลที่ว่า นโยบายสิ่งแวดล้อมต้องเป็นนโยบายสาธารณะ ที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคม และเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป
- 2) สามัญทัศน์หลักเรื่องสิ่งแวดล้อมของไทย
 - ประกอบไปด้วย 3 ทัศน์หลัก คือ 1) ความเสมอภาคของสิ่งแวดล้อม 2) การเข้าถึงและแบ่งปันทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม และ 3) ความขัดแย้งเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา

- ทั้ง 3 โจทย์นี้ เป็นปัญหาของการออกนโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมาโดยตลอด รวมถึงประเทศกำลังพัฒนาอีกหลายประเทศ **เนื่องจากนโยบายส่วนใหญ่จะคำนึงถึงการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะส่งผลต่อการเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง** เรื่องสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นชาติที่ 3 ของการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงไม่ได้รับการสนใจเท่าที่ควร ประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปอย่างมากมาเพื่อพัฒนาประเทศ แต่**การจัดการทรัพยากรเหล่านั้นกลับไม่ได้รับการจัดสรรอย่างเป็นธรรม** โดยประเทศไทยติดอันดับ 3 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุดในโลก ทั้งในแง่ของการกระจายรายได้และโดยเฉพาะในประเด็นของการถือครองที่ดิน ซึ่งมีเพียง 10% ของคนไทยที่ครอบครองพื้นที่มากกว่า 100 ไร่/คน ในขณะที่อีก 90% ของประชากรมีที่ดินไม่ถึง 1 ไร่/คน และมีเกือบ 750,000 ครอบครัว ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง เรียกได้ว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” โดยประชาชนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง จำเป็นที่จะต้องเช่าที่ดิน หรือต้องเข้าไปอาศัยในพื้นที่ป่า **จนกลายเป็นปัญหาในหลายมิติ** เช่น ความยากจน การบังคับใช้กฎหมาย หลักนิติธรรม สิทธิชุมชน เป็นต้น ดังนั้น การออกนโยบายสิ่งแวดล้อมจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้ด้วย
- 3) สิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืนและกระบวนการนโยบายสาธารณะ
 - ประเทศไทย มีแผนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนในมิติต่าง ๆ มากมาย แต่ไม่สามารถผลักดันแผนเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ 3 ประเด็น คือ
 - **กลไกระดับนโยบายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน** ขาดการเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการทับซ้อนกันในด้านนโยบาย และเมื่อเกิดปัญหาไม่มีใครสามารถระบุได้ว่าใครจะต้องเป็นแกนนำในการแก้ไข ทำให้การแก้ไขล่าช้า จึงเกิดเป็นคำถามว่าจะบูรณาการนโยบายด้านต่างๆ เช่น การจัดการที่ดินและทรัพยากร การเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และด้านพลังงานอย่างไรให้เกิดความยั่งยืนในเชิงสิ่งแวดล้อม
 - **กระบวนการนโยบายสาธารณะ และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม** นโยบายต่างๆ จำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับจากภาคประชาชน และเป็นนโยบายสาธารณะที่ให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ แต่ที่ผ่านมามีส่วนร่วมมักดำเนินการเพียงในนามและไม่ถูกนำไปพิจารณาอย่างจริงจัง หรือถูกปิดตกไปเมื่ออยู่ในสภา จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายและอยู่ในระดับที่สูงขึ้น
 - **เครื่องมือบริหารและตัดสินใจทางนโยบาย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** ปัจจุบันการทำ “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม” (Environmental Impact Assessment; EIA)

เป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศไทย แต่ก็เกิดปัญหามากมาย เนื่องจาก EIA เป็นการประเมินโครงการเพื่อการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงว่าโครงการนั้นควรจะต้องเกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านั้นหรือไม่ เพื่อแก้ปัญหาจะต้องอาศัย “ การประเมินการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับยุทธศาสตร์ ” (Strategic Environmental Assessment; SEA) ซึ่งเป็นการวางแผนในระดับนโยบาย โดยดูถึงปัญหาหรือความต้องการของพื้นที่ เพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน แล้วจึงพัฒนาโครงการเพื่อตอบสนองทางออกนั้นขึ้นมา แล้วจึงค่อยพัฒนาโครงการและทำ EIA ของโครงการนั้นต่อไป ทั้งนี้การทำ SEA มีการพูดถึงมาตั้งแต่สมัยที่ คุณอริสทิธี เวชชาชีวะ และคุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม นอกจากเรื่อง SEA แล้ว ระบบการติดตามโครงการหลังการทำ EIA ควรเป็นอีกโจทย์หนึ่งของนโยบายสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนากระบวนการทางสิ่งแวดล้อมซึ่งมีความจำเป็น ถึงแม้เราจะมีศาลสิ่งแวดล้อมแล้วก็ตาม แต่สิ่งที่ประเทศไทยขาด คือ ระบบการสอบสวน การตีมูลค่า การบังคับใช้กฎหมาย และการดำเนินการทางคดีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

- ดร.บัณฑูร ให้บทสรุปเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อมไว้อย่างน่าสนใจว่า “เรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถฝากใครได้ ต้องการความร่วมมือของทุกคน เพื่อผลักดันให้มันเป็นนโยบายสาธารณะ ไม่ใช่แค่การไปหย่อนบัตรเลือกตั้ง”

นโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมือง ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งแวดล้อม”

พรรคเพื่อไทย

- การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการส่งเสริมการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเฝ้าระวัง และการควบคุมคุณภาพของสิ่งแวดล้อมแบบ Real time และการทำ Big data บูรณาการข้อมูลจากทุกกระทรวงเข้าด้วยกัน ให้แต่ละหน่วยงานสามารถประสานกันทางเครือข่าย Online และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด รวมถึงเป็นช่องทางในการตรวจสอบความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ

- การเอาจริงเอาจังในการบังคับใช้กฎหมายทางสิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่แล้วปัญหาความขัดแย้งทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการขัดแย้งกันระหว่าง “คนตัวเล็ก กับ คนตัวใหญ่” ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างด้านระบบยุติธรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม เพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ตำรวจสิ่งแวดล้อม ศาลสิ่งแวดล้อม และอัยการสิ่งแวดล้อม รวมถึงจะต้องจัดตั้งองค์กรกลางที่รับผิดชอบปัญหาของสิ่งแวดล้อมโดยตรง มีเป้าหมายให้ทุกองค์กรและทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือเอกชนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานเดียวกัน
- การแก้ปัญหาคุณภาพอากาศ เริ่มจากการติดตั้งเครื่องตรวจวัดคุณภาพอากาศตามจุดต่างๆ โดยประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยระบบ Online ซึ่งภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาตรงจุดนี้
- การสื่อสารระเบียบและถ้อยคำทางกฎหมายต่างๆ ให้ง่ายต่อการเข้าใจและสามารถเข้าถึงโดยประชาชนทั่วไป
- การพัฒนากองทุนสิ่งแวดล้อมให้เป็นรูปธรรม เช่น การนำงบประมาณจากกองทุนน้ำมันมาใช้ ซึ่งปัจจุบันมีการเรียกเก็บจากค่าน้ำมันประมาณ 5 บาทต่อลิตร (สำหรับน้ำมันดีเซล)
- การพัฒนาด้านพลังงานสะอาดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งภาครัฐต้องผลักดันในทุกๆ ทาง และต้องทำตัวเองเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบให้ประชาชนทำตาม
- ประชาชนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และควรได้รับการศึกษาในทุกๆ ระยะเวลา ตั้งแต่อนุบาล ประถม และมหาวิทยาลัย เพื่อปลูกฝังความตระหนักในการมีส่วนร่วมต่อสาธารณะและสิ่งแวดล้อม
- การทดแทนรถเมล์เก่าด้วยรถเมล์ไฟฟ้าจำนวนมาก การลดราคาค่าบริการสาธารณะ เพื่อให้คนหันมาใช้บริการขนส่งมวลชน แก้ปัญหามลพิษในเมือง รวมถึงส่งเสริมให้มีการใช้น้ำมันไบโอดีเซล

พรรคประชาธิปัตย์

- มุ่งเน้นการส่งเสริมประชาคมสิ่งแวดล้อมไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีหลักเกณฑ์ 4 ข้อคือ 1) ความโปร่งใสของภาครัฐที่มีอำนาจในการดูแลสิ่งแวดล้อม 2) การดำเนินการกับภาคเอกชน 3) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภค และ 4) การสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง
- แนวนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมของพรรค มีอยู่ 6 ด้าน คือ

1. **พลังงาน** โดยจะยุติโรงไฟฟ้าถ่านหินทั้งหมด และส่งเสริมให้ภาคประชาชนและเอกชนสามารถผลิตและขายไฟฟ้าได้เองแบบ Net metering โดยจะตัดการผูกขาดด้านพลังงานของภาครัฐ เพื่อลดต้นทุนให้กับภาคเอกชน รวมถึงสนับสนุนการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ไบโอดีเซล พลังงานทดแทนรูปแบบอื่น และการอนุรักษ์พลังงาน โดยการพัฒนา**ด้านพลังงานสะอาดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน** ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขประเด็นสิ่งแวดล้อมในด้านอื่นๆ ด้วย
 2. **ป่าไม้** จะเพิ่มพื้นที่ป่าเป็น 50% โดยแบ่งเป็นป่าต้นน้ำที่ห้ามมีการใช้ในเชิงพาณิชย์ (30%) และป่าชุมชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใช้ประโยชน์และร่วมอนุรักษ์ (20%) และจะจัดทำแนวเขตป่าให้ชัดเจน พื้นที่พื้นที่ป่าโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายการค้าสัตว์ป่าให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น
 3. **การจัดการขยะ** ส่งเสริมประชาชนให้ลดและแยกขยะ ลดการใช้พลาสติก จัดเก็บภาชนะพลาสติก รวมถึงการจัดตั้งธนาคารขยะ ส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงขยะและการแปรรูปขยะมาใช้ประโยชน์ เช่น ผลิตไฟฟ้า เชื้อเพลิงทดแทน พลังงานชีวภาพ และปุ๋ย
 4. **คุณภาพอากาศ** จัดตั้งมาตรการฉุกเฉินเมื่อมีวิกฤตในเรื่องมลพิษทางอากาศ ปรับปรุงกฎหมายให้มีเจ้าภาพในการรับผิดชอบที่ชัดเจน ส่งเสริมมาตรการทางภาษี และสนับสนุนเทคโนโลยีการวัดคุณภาพอากาศ เพิ่มพื้นที่สีเขียวรวมถึงพื้นที่ควบคุมการขนส่ง ยกระดับยานยนต์และยกมาตรฐานไอเสีย ลดการเผาในพื้นที่เกษตร รวมทั้งการติดตามคุณภาพอากาศที่ถูกปล่อยออกมาจากโรงงานต่างๆ
 5. **ของเสียและน้ำเสียจากโรงงาน** จะเน้นไปทางไปทางบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะการบำบัดน้ำเสียจากโรงงาน
 6. **การจัดการทรัพยากรทางทะเล** ควบคุมการทำประมงพาณิชย์แนวชายฝั่งให้เป็นระบบและส่งเสริมให้ภาคประชาชนที่อยู่อาศัยในแนวชายฝั่งมีส่วนร่วม รวมถึงการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว
- **แนวนโยบาย “ไม่มีข้อยกเว้นในเรื่องสิ่งแวดล้อม”** โดยทุกโครงการที่เกิดขึ้นจะไม่มีกรสร้างข้อยกเว้นเพื่อเร่งการพัฒนา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้มีส่วนร่วมในการเห็นชอบ และจะมีการทบทวน รวมถึงยกเลิกข้อยกเว้นต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 - **การใช้เทคโนโลยีมาเพิ่มช่องทางการเข้าถึงของประชาชน** ทั้งการค้นคว้า ตรวจสอบ และร้องเรียนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงปลูกฝังภาคประชาชนให้มีส่วนร่วม เพื่อให้การพัฒนาอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นได้จริง

- **ภาครัฐควรเป็นผู้จัดทำ EIA** เพื่อไม่ให้เกิดการแทรกแซง และควรมีหลายภาคส่วนเข้าร่วมในการตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งให้มีการจัดทำ SEA อย่างเป็นทางการ

พรรคอนาคตใหม่

- ในการพัฒนานโยบายและโครงการต่างๆ จำเป็นต้องนำ **สิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์และสิ่งแวดล้อม** มาพิจารณาด้วยเสมอ เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาทั้งต่อคน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม
- **นโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น** เนื่องจากท้องถิ่นรู้จักตัวเองและปัญหาของตัวเองดีที่สุด จึงควรให้อำนาจในการตัดสินใจว่าพื้นที่เหล่านั้นจะเดินไปในทิศทางไหน แก้ปัญหาอะไร โดยวิธีใด โดยเห็นว่าควรที่จะต้องเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งปัจจุบันเงินภาษีที่เกิดขึ้นในพื้นที่จะต้องถูกส่งกลับมาที่ส่วนกลางก่อนที่จะจัดสรรไปยังพื้นที่ต่างๆ โดยไม่ได้ถูกนำมาแก้ปัญหาในพื้นที่ของตัวเอง การเปลี่ยนแปลงวิธีจัดเก็บภาษีและการกระจายอำนาจนี้จะทำให้ท้องถิ่นมีเงินในการแก้ไขปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้เองและเหมาะสม
- การขับเคลื่อนเทคโนโลยีสะอาด การยกเลิกการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง การพัฒนาวัสดุทดแทน **รัฐบาลจะต้องเป็นเจ้าภาพในการขับเคลื่อนโดยสนับสนุนเงินวิจัยให้กับภาคเอกชน** เพื่อที่รัฐบาลจะได้เป็นเจ้าของสิทธิบัตรและสามารถส่งต่อสิทธิบัตรเหล่านั้นให้กับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้สามารถลดต้นทุนการพัฒนาเทคโนโลยีสะอาด และทำให้เกิดการแข่งขันได้ รวมถึงการนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ในองค์กรของรัฐบาล
- **จัดทำกองทุน EIA** การพัฒนาการจัดทำ EIA ควรปรับเปลี่ยนจากเดิมที่โครงการเป็นผู้ว่าจ้างซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เป็นกลาง เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบของภาครัฐจะต้องเป็นผู้ว่าจ้างในการจัดทำ EIA และ **ตรวจสอบการดำเนินการ** โดยผลักดันให้กองทุนเป็นตัวกลางในการจัดหาบริษัทที่ได้มาตรฐาน และเป็นผู้ประเมินความเสียหายในอนาคต
- **การเปิดเผยข้อมูลโครงการต่างๆ ของภาครัฐ** ทั้งสัญญา นโยบาย สัมปทาน และอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และความโปร่งใสของการทำงาน
- ส่งเสริมการจัดการขยะโดยการแยกขยะที่ต้นทาง เพื่อให้ของเสียต่างๆ สามารถถูกนำไปรีไซเคิลได้ และส่งเสริมการนำขยะมาทำเป็นเชื้อเพลิงทดแทน

- ส่งเสริมการปลูกกาแพไต้ต้นไม้ใหญ่ เพื่อทดแทนการปลูกอ้อยและข้าวโพด ซึ่งจะเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยังต้องเผชิญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียว และลดปัญหาการเผาวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ซึ่งจะนำไปสู่การลดปัญหาคุณภาพอากาศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- ผลักดันให้เกิดกฎหมายอากาศสะอาด ลดค่าขนส่งมวลชน และเพิ่มการเข้าถึงของขนส่งมวลชนในพื้นที่ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้บริการสาธารณะเพิ่มมากขึ้น
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อนำเงินรายได้กลับมาพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้มีความสมบูรณ์

บทสรุปส่งท้ายการเสวนาและสิ่งที่ค้างคาใจ (ข้อสรุปจากผู้เขียน ไม่ได้มาจากผู้แทนพรรคโดยตรง)

จากงานเสวนาครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงมิติใหม่ของการเมือง ที่ได้ชูประเด็นและนโยบายสิ่งแวดล้อมในการหาเสียง แต่สิ่งที่ยังไม่ชัดเจนในการเสวนาครั้งนี้ คือ การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน (Integrated development) การแก้ปัญหาด้านกฎหมายที่ทับซ้อนกัน ทำให้แต่ละกระทรวงทำงานด้วยกันลำบาก รวมถึงการปรับตัวและการจัดการเมื่อเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม (Disaster management and adaptation) เป็นต้น

แต่ละพรรคการเมืองมองเห็นประเด็นปัญหาล้ำๆ กัน และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่คล้ายกันบ้าง ต่างกันบ้าง โดยมีจุดเด่นของนโยบายทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ตัวแทนจากแต่ละพรรคกล่าวถึง คือ

- พรรคอนาคตใหม่ เน้นนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชน และความโปร่งใสในการทำงาน รวมถึงนโยบายการแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมเฉพาะพื้นที่ โดยจะกระจายอำนาจและงบประมาณให้กับองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง
- พรรคประชาธิปัตย์ เน้นการปรับปรุงนโยบายสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น และมีนโยบายทางสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายและชัดเจน มีการพิจารณาแหล่งเงินทุนรองรับไว้แล้ว
- พรรคเพื่อไทย ชูประเด็นการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ด้าน และปรับปรุงโครงสร้างด้านระบบยุติธรรมทางด้านสิ่งแวดล้อม